

COVID-19: WAT KAN BELGIË DOEN OP VLAK VAN MULTILATERALE SCHULDEN?

11.11.11, CNCD-11.11.11, Entraide & Fraternité, Oxfam België, CADTM

April 2021

Om het risico op een 'lost decade'¹ voor ontwikkelingslanden te vermijden en een duurzame post-Covid-19 heropbouw te verzekeren is een internationale ambitieuze inspanning op vlak van schuldverlichting cruciaal. België lijkt ook dit probleem van overmatige schuldenlast te beseffen. Zo vermeldt het regeerakkoord dat de regering "de discussie inzake bilaterale en multilaterale schuldkwijtscheldingen constructief (zal) aangaan."² In de Beleidsverklaring van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, Meryame Kitir, klinkt het als volgt: België zal de inspanningen van het verleden verderzetten om schulden kwijt te schelden aan ontwikkelingslanden en bij onze partners aandringen hetzelfde te doen³. Dergelijk engagement vereist een proactieve houding van België op Europese en internationale fora zoals het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank, twee instellingen die kredieten verstrekken aan landen in het Zuiden en waarin België goed vertegenwoordigd is⁴.

De maatregelen die vorig jaar op internationaal niveau op poten gezet werden zijn immers ruimschoots onvoldoende. Het Debt Service Suspension Initiative (DSSI) is slechts een uitstel van betaling en geen annulering en dat voor een erg beperkt deel van de schulden van alleen de armste ontwikkelingslanden. Bovendien maken de Wereldbank en het IMF zelf geen deel uit van dit moratorium, evenmin als de private crediteurs. Ook het Common Framework for Debt Treatments (CF), dat landen zou moeten toelaten om hun onhoudbare schulden te herstructureren, biedt op dit laatste punt geen antwoord.⁵

Aangezien noch de opschorting (DSSI), noch het herstructureringskader (CF), op dit ogenblik betrekking heeft op multilaterale schulden, beargumenteren we in deze nota waarom het essentieel is dat multilaterale schuldeisers deelnemen aan schuldverlichting (punt 1). In tweede instantie gaan we dieper in op hoe multilaterale schuldverlichting mogelijk is. We gaan daarbij in op de tegenargumenten van de Wereldbank en mogelijke pistes om een multilaterale schuldverlichting te financieren. Tot slot, geven we aan welke positie België op internationale fora zou moeten bepleiten, te beginnen met de lente vergadering (april 2021) van het IMF en de Wereldbank.

1. WAAROM MOETEN MULTILATERALE SCHULDEISERS DEELNEMEN AAN SCHULDVERLICHTING?

1.1 Multilaterale crediteurs zijn de belangrijkste schuldeisers van "arme" landen

Het IMF en de multilaterale ontwikkelingsbanken, waaronder de Wereldbank, zijn de belangrijkste schuldeisers van de 73 armste landen die in aanmerking komen voor het DSSI-initiatief. Dat net deze multilaterale instellingen niet deelnemen aan het schuldenmoratorium is dan ook des te problematischer. Volgens de laatste officiële cijfers hadden de multilaterale schuldeisers, met de Wereldbank voorop⁶, eind 2019 voor 243 miljard US dollar aan schuldvorderingen op de 73 armste

¹ https://unctad.org/system/files/official-document/tdr2020_en.pdf

² [Regeerakkoord](#), 30 september 2020, p. 97

³ [Beleidsverklaring](#) van de minister van Ontwikkelingssamenwerking, belast met Grote Steden, p. 17

⁴ Namens een groep landen heeft België een zetel van uitvoerend directeur bij het IMF en een zetel van plaatsvervangend uitvoerend directeur bij de Wereldbank. Bovendien bevindt België zich in de groep landen die op gebied van stemrecht het zwaarste wegen in beide organisaties. Daarnaast is België ook aandeelhouder van alle regionale ontwikkelingsbanken en een van de oprichters van de Club van Parijs. Van alle fora en andere internationale organisaties die relevant zijn voor het debat, is ons land alleen geen lid van de G20, maar het is daar vertegenwoordigd via de Europese Unie.

⁵ Het Debt Service Suspension Initiative dat in april 2020 werd gelanceerd, heeft slechts betrekking op maximaal 73 landen en dekt maar 1,66% van de aflossingen die alle ontwikkelingslanden in 2020 verschuldigd waren. Aangezien het gaat om een moratorium, moeten de opgeschorte bedragen worden terugbetaald vanaf 2022. Het moratorium werd ondertussen verlengd tot juni 2021. Het in november 2020 aangekondigde Common Framework for Debt Treatments maakt elk betalingsuitstel afhankelijk van een voorafgaandelijk akkoord met het IMF.

⁶ In 2018 had de Wereldbank alleen al voor 103,73 miljard dollar aan schuldvorderingen op landen die in aanmerking komen voor het DSSI-initiatief. EUROAD, [The G20 Debt Service Suspension Initiative, Draining out the Titanic with a bucket?](#), p. 7.

landen. Dit komt overeen met 46% van de buitenlandse overheidsschuld van deze landen⁷. De aflossing van deze multilaterale schuld vertegenwoordigt een belangrijk deel van de geplande betalingen op korte en middellange termijn: 31% van de betalingen in 2021, 37% in 2022, 44% in 2023 en 42% in 2024⁸. De deelname van deze multilaterale schuldeisers aan het DSSI zou het mogelijk maken om in 2021 tijdelijk (in afwachting van een definitieve kwijtschelding van deze multilaterale schulden) 13,66 miljard US dollar vrij te maken voor deze landen. Dat is het dubbele van de in 2020 opgeschorte betalingen.

De bedragen die alle landen van het Zuiden samen verschuldigd zijn aan de multilaterale schuldeisers bedragen voor 2021 61,74 miljard US dollar⁹. Hierdoor vormen zij de tweede categorie schuldeisers, net na de private schuldeisers¹⁰.

1.2 Opgeschorte middelen inzetten voor de bevolking van de landen in het Zuiden

Doordat multilaterale schuldeisers niet deelnemen aan het DSSI-Initiatief, wordt de gelijkheid tussen schuldeisers geschonden. Daarnaast is dit contraproductief zowel voor de debiteur- als de crediteurlanden (waaronder België) die deelnemen aan dit moratorium. Zo dreigt dit moratorium, net zoals nieuwe leningen ingezet om de gevolgen van de pandemie op te vangen, gebruikt te worden om eerst de private en multilaterale schuldeisers terug te betalen in plaats van de dringende behoeften van lokale bevolkingen te financieren.¹¹

1.3 De ongeoorloofde en ondraaglijke schuldvorderingen van de Wereldbank en het IMF

Aangezien bepaalde schulden aan multilaterale instellingen ongeoorloofd of zelfs ondraaglijk zijn (naast onhoudbaar¹²), is een kwijtschelding van die multilaterale schulden aan de orde. Zo is een deel van de door het IMF en de Wereldbank verstrekte leningen niet ingezet ten dienste van de bevolking van de betrokken landen. Dit is het geval voor schulden aangegaan door regeringen die die middelen, deels of volledig, bewust gebruikten voor andere doeleinden. Dit geldt ook voor leningen die afhankelijk worden gesteld van de uitvoering van "structurele hervormingen", de verplichting om verregaande maatregelen te nemen op het gebied van begrotingsdiscipline en liberalisering van de economie (deregulering, privatisering van overheidsbedrijven en liberalisering van diensten, aanzienlijke afbouw van handelsbarrières, van controles op wisselkoersen en kapitaalstromen).¹³ Zoals blijkt uit recente verklaringen van de voorzitter van de Wereldbank, zijn dergelijke voorwaarden nog steeds van toepassing.¹⁴ Zo zet het conditionaliseringsbeleid zich ook tijdens de Covidcrisis verder: 84% van de IMF-leningen in het kader van de Covidrespons sinds september 2020 moedigen landen aan om bezuinigingsmaatregelen te nemen in de nasleep van de gezondheids crisis en in sommige gevallen werden landen daar zelfs toe verplicht¹⁵. Een andere studie toont aan dat vóór de Covid-19-crisis 113 landen op aansturen van het IMF planden om in 2020 bezuinigingsmaatregelen toe te passen¹⁶. Het zijn net deze maatregelen die zowel de openbare diensten verzwakken als de kwetsbaarheid van landen in het Globale Zuiden voor externe factoren en schokken vergroten, waardoor hun schuldenlast verergert. In 2014 concludeerden onderzoekers op basis van de ebolaviruscrisis dat "de voorwaarden van het IMF op het vlak van begrotingsdiscipline de gezondheidssystemen van de Afrikaanse landen

⁷<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34588/9781464816109.pdf>

⁸https://jubileedebt.org.uk/wp-content/uploads/2020/10/IMF-and-World-Bank-debt-cancellation_10.20.pdf

⁹<https://databank.worldbank.org/source/international-debt-statistics#>

¹⁰<https://www.cadtm.org/Evolution-de-la-dette-exterieure-des-PED-entre-2000-et-2018>

¹¹Zoals de levering van vaccins, de ondersteuning van kleinschalige landbouw, de versterking van de openbare diensten en de sociale bescherming; <https://jubileedebt.org.uk/press-release/11-billion-of-imf-loans-are-bailing-out-private-lenders>

¹² "Debt sustainability is not just a financial category. Rather, full debt sustainability is only achieved when debt service does not entail intolerable sacrifices for the well-being of society." UNCTAD, "[Sovereign Debt Workouts: Going Forward Roadmap and Guide](#)", april 2015.

¹³ "The strict adherence to some pre-determined nominal targets for the inflation rate or fiscal position (debt or budget deficit/surplus) made macroeconomic policies pro-cyclical exacerbating the negative output and employment impacts of shocks". <https://www.social-protection.org/gimi/RessourcePDF.action?ressource.ressourceId=55694>

¹⁴ De voorzitter van de Wereldbank verklaarde tijdens de [conferentie van de G20](#) op 23 maart 2020 dat de landen die steun van de Wereldbank zullen ontvangen om de epidemie aan te pakken, "hervormingen zullen moeten doorvoeren (...) (in) landen waar buitensporige regelgeving, subsidies, vergunningsregelingen, handelsbescherming of rechtszaken een belemmering vormen, zullen wij met hen samenwerken om de markten te stimuleren en betere keuzes te bevorderen". [Remarks by World Bank Group President David Malpass on G20 Finance Ministers Conference Call on COVID-19](#), 23 maart 2020,

¹⁵ N. Daar et N. Tamale, [A Virus of Austerity? The COVID-19 spending, accountability, and recovery measures agreed between the IMF and your government](#), Blog Oxfam International. 2020

¹⁶ Oxfam, "[Dignity not destitution. An 'Economic Rescue Plan For All' to tackle the Coronavirus crisis and rebuild a more equal world](#)", april 2020.

die het hardst door het ebolavirus zijn getroffen verzwakten. Bovendien verhinderden die voorwaarden een gecoördineerde reactie op de epidemie.”¹⁷

2. WAAROM IS HET MOGELIJK OM MULTILATERALE SCHULDEN KWIJT TE SCHELDEN?

Gezien de omvang van hun vorderingen, hun strategische plaats in de internationale financiële architectuur en hun impact op andere multilaterale ontwikkelingsbanken, concentreren we ons hier op het IMF en de Wereldbank. In 2.1 gaan we in op de argumenten van de Wereldbank om in volle crisis toch de volledige terugbetaling van haar schuldvorderingen te blijven eisen. In 2.2 geven we een aantal concrete mogelijkheden om een multilaterale schuldkwijtschelding te financieren.

2.1 De verlaging van de rating van de Wereldbank op de financiële markten: een inconsistent en ongegrond argument

Sinds het begin van de pandemie gebruikt de Wereldbank het argument dat een schuldverlichting van haar vorderingen nadelig zou zijn voor haar kredietrating. Ook de minister voor Ontwikkelingssamenwerking stelde in haar antwoord op een parlementaire vraag dat een kwijtschelding van de schuldvorderingen van de Wereldbank "een enorme impact zal hebben op de inkomsten en de balans van de Wereldbank en haar verschillende entiteiten (IBRD, IDA, IFC¹⁸), wat ertoe zou kunnen leiden dat de Wereldbank haar AAA-rating zou verliezen. Dit zou betekenen dat de Wereldbank niet langer in staat zou zijn om voldoende fondsen te werven om haar rol te vervullen en, in mindere mate, niet meer in staat zou zijn om haar doelstellingen na te streven." We benadrukken hierbij dat de Wereldbank over eigen kapitaal beschikt maar dat een groot deel van haar middelen inderdaad op de financiële markten wordt geleend tegen voordelige rentetarieven, dankzij de impliciete garantie van de geïndustrialiseerde landen die lid zijn van deze bank. Dat is anders bij het IMF dat niet leent op deze markten. De logica om marktoverwegingen voorrang te geven op schuldverlichting is om volgende redenen betwistbaar.

Ten eerste, de focus van de Wereldbank op haar AAA-rating gaat in tegen haar internationale verplichtingen op vlak van de mensenrechten.¹⁹ De Wereldbank is een openbare instelling met een ontwikkelingsmandaat.²⁰ Het puur financiële argument lijkt dus niet in overeenstemming te zijn met haar mandaat.

Ten tweede is de redenering van de Wereldbank niet echt coherent. Hoewel de Wereldbank zelf weigert deel te nemen aan een schuldverlichtinginitiatief door te verwijzen naar haar rating, blijft voorzitter Malpass landen aanmoedigen om een deel van hun schuldvorderingen op lage inkomenslanden in te trekken, met het argument dat een moratorium op schulden ontoereikend is in de context van de pandemie.²¹ Daarmee werkt ze met twee maten en twee gewichten omdat deze staten zelf ook beoordeeld worden op de financiële markten.

Ten derde hebben de nieuwe leningen van de Wereldbank²² de schuldenlast, die al onhoudbaar was (vóór de epidemie²³), alleen maar groter maakt. Zo neemt het risico dat bepaalde landen in gebreke blijven bij hun schuldeisers, waaronder de Wereldbank, toe.²⁴ Vanuit deze logica is schuldverlichting

¹⁷ Kentikelenis et al. The International Monetary Fund and the Ebola outbreak. The Lancet Global Health, 2014, Vol. 3(2), p.69.

¹⁸IBRD is de afkorting van International Bank for Reconstruction and Development (Internationale bank voor wederopbouw en ontwikkeling). IDA staat voor "International Development Association" (Internationale Ontwikkelingsassociatie) en IFC staat voor "International Finance Corporation" (Internationale Financiële Corporatie).

¹⁹Zoals het Comité voor economische, sociale en culturele rechten van de Verenigde Naties in een officiële verklaring van 24 juni 2016 stelt, moet de Wereldbank, net als elke andere internationale organisatie, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, de algemene beginselen van het internationaal recht en de mensenrechtenconventies van 1966 respecteren. Bovendien zijn de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF), als gespecialiseerde VN-agentschappen, gebonden aan de doelstellingen en algemene beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties, waarin onder meer respect voor mensenrechten en fundamentele vrijheden vermeld is. Het is hen dan ook verboden maatregelen op te leggen die de staten beletten hun eigen nationale en internationale verplichtingen inzake mensenrechten na te komen.

²⁰<https://www.worldbank.org/en/what-we-do>

²¹<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/33489/Malpass-G20-Finance-Ministers-Conference-Call-COVID-19-FR.pdf?sequence=6&isAllowed=y>

²² Tijdens de Annual Meetings 2020 (najaar) kondigde de Wereldbank aan dat zij bereid is tot juni 2021 voor 160 miljard dollar aan nieuwe leningen te verstrekken.

²³ Zie bijvoorbeeld de [analyse van de Wereldbank](#) in december 2019 over de ongeziene toename in schuldenlast in ontwikkelingslanden..

²⁴ Uit studies van het IMF en een private kredietbeoordelaar blijkt dat de onwil van schuldeisers om schulden kwijt te schelden tot gevolg heeft dat landen met een zware schuldenlast tegen hoge rentetarieven lenen. <https://www.imf.org/en/Publications/Policy->

juist nodig en goed voor de algemene houdbaarheid van de schuld, omdat een eerlijk en efficiënt schuldverlichtingsproces de landen beter in staat zal stellen om aan hun toekomstige schuldaflossingen te voldoen. Schuldverlichting moet daarom als *kredietpositief* worden beschouwd: het kan "investeringen op korte termijn vergemakkelijken en de houdbaarheid van de schuld op lange termijn versterken."²⁵

Ten vierde, bevestigt deze logica de nefaste rol van kredietbeoordelaars. Gezien de vragen die er bestaan over de nauwkeurigheid van hun analyses en hun rol in eerdere crises²⁶, moeten kredietbeoordelaars verder worden gereguleerd. In hun ratings moeten sociale en milieu-indicatoren opgenomen worden in lijn met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDGs).

Ten vijfde zou het niet de eerste keer zijn dat de vorderingen van de Wereldbank kwijtgescholden worden. Zo trok de Wereldbank in 2005 een aantal van haar vorderingen op ontwikkelingslanden in via het *Multilateral Debt Relief Initiative* (MDRI). Dit plan voor de verlichting van multilaterale schulden was het verlengstuk van het *Heavily Indebted Poor Countries* -initiatief (HIPC)²⁷ (zie tekst in kader). Geen van beide initiatieven heeft geleid tot een verlaging van de financiële rating van de Wereldbank.

Wat is het *Multilateral Debt Relief Initiative*?

Het HIPC-schuldverlichtinginitiatief, gelanceerd in 1996, werd beëindigd in 2005 en had betrekking op slechts 18 armste landen met een zware schuldenlast. Bovendien ondervonden de meeste HIPC-landen die zelf geen olie produceerden, een duidelijke impact van de stijgingen in olieprijs, door de toename in vraag van China, tijdens het initiatief. De verlichting die ze via het HIPC-initiatief kregen, bleek vaak lager te zijn dan de extra kosten door de stijging van de olieprijs.

De opvolger van het HIPC was het Multilateral Debt Relief initiative (MDRI), dat op de G8-top in Gleneagles (Schotland) in 2005 werd aangekondigd. George W. Bush beschreef dit initiatief na een ontmoeting met Tony Blair als volgt: "Onze landen werken aan een voorstel dat 100% van de schuld van de armste landen zal elimineren". Een uitgesproken ambitie die niet gerealiseerd werd aangezien het MDRI-initiatief van de G8, uiteindelijk slechts betrekking had op de schuld van de 18 landen die onder het HIPC-initiatief vielen ten aanzien van drie schuldeisers: het IMF, de Wereldbank en de Afrikaanse Ontwikkelingsbank (AfDB). Het totaalbedrag werd geraamd op 43,3 miljard US dollar (2,82% van de externe schuld van de landen van het Zuiden).²⁸ Een trustfonds ter compensatie van de verliezen van multilaterale instellingen werd opgericht en gefinancierd door bijdragen van donoren, de verkoop van IMF-goudreserves en de toewijzing van een deel van de IBRD-reserves (deels opgebouwd door commissies op haar leningen²⁹).

Aan het einde van de HIPC- en MDRI-initiatieven, werd de doelstelling van "houdbaarheid" van de schuld (als zodanig betwistbaar aangezien het impliceert dat een land het maximum moet terugbetalen van wat het kan terugbetalen, zonder rekening te houden met mensenrechten en ontwikkelingsdoelstellingen) in het algemeen niet behaald. Bovendien had de schuldverlichting, die in het kader van beide initiatieven werd verleend, vaak slechts op korte termijn een positief effect op de betrokken landen. Volgens het IMF en de Wereldbank daalden de schuldverplichtingen inderdaad de eerste jaren in beperkte mate om daarna zeer snel weer te stijgen.³⁰ Merk ook op dat de middeninkomenslanden geconfronteerd met een schuldencrisis, geen deel uitmaakten van deze

[Papers/Issues/2016/12/31/Sovereign-Debt-Restructuring-Recent-Developments-and-Implications-for-the-Fund-s-Legal-and-PP4772](https://www.papersandissues.com/2016/12/31/Sovereign-Debt-Restructuring-Recent-Developments-and-Implications-for-the-Fund-s-Legal-and-PP4772).

²⁵<https://www.scooperatings.com/ScopeRatingsApi/api/downloadstudy?id=d89d0b31-d96a-4cfb-a7a7-6558e499080d>

²⁶https://www.cepal.org/sites/default/files/presentation/files/final-final-cdr_alicia_barcelona.pdf

²⁷ Renaud Vivien, *L'annulation de la dette du tiers-monde*, blz. 33-34. CRISP, 2010.

²⁸ [Heavily Indebted Poor Countries \(HIPC\) Initiative and Multilateral Debt Relief Initiative \(MDRI\)](#), 26 July 2019.

²⁹<http://library.fes.de/pdf-files/iez/15693.pdf>

³⁰ [IMF and IDA, HIPC-Initiatief en MDRI - Status of implementation, October 15 2007](#); De toename in schulden tijdens de jaren 2000 is onder meer gelinkt aan de internationale conjunctuur die gekenmerkt werd door een gedeeltelijke schuldverlichting, de verhoging van de prijzen van uitgevoerde grondstoffen en de daling van de internationale rentevoeten. Deze gunstige context zette een twaalfal Afrikaanse landen ertoe aan om te lenen op de internationale financiële markten – wat een primeur was voor de meesten onder hen. In navolging van de Seychellen in 2006, gingen twaalf landen in sub-Sahara Afrika ook leningen aan tussen 2006 en 2016 op de markt van de euro-obligaties voor een totaalbedrag van 25 miljard US dollar. Sindsdien is de externe schuldgraad van de arme landen verder gestegen, terwijl de conjunctuur verslechterd is met een daling van de prijzen van grondstoffen en een stijging van de interestvoeten als gevolg van de economische crisis in 2008. <https://www.cnecd.be/arnaud-zacharie-covide-19-coronavirus-crise-dette-pays-developpement>

schuldsverlichtinginitiatieven. Op dit vlak zijn er geen lessen getrokken aangezien ook het DSSI deze landen opnieuw uitsluit.

2.2 Enkele manieren om kwijtscheldingen van multilaterale schulden te financieren

Er zijn verschillende manieren, die combineerbaar zijn, om een schuldkwijtschelding van multilaterale schulden, te beginnen met de vorderingen die betaald moeten worden in 2021, te financieren. Deze verschillende opties hebben het voordeel dat ze minimale of geen budgettaire gevolgen hebben voor de Wereldbank en het IMF en dat ze de officiële ontwikkelingshulp (ODA) niet onder druk zetten. Gezien de omvang van de huidige crisis die een aanzienlijke liquiditeitsinjectie vereist, moet een kwijtschelding additioneel zijn aan de officiële ontwikkelingshulp (ODA).

Een eerste manier is gebruik maken van de opbrengst van de verkoop van een deel van de **goudreserves van het IMF**. De huidige crisis, die de ernstigste is sinds de jaren dertig, lijkt de verkoop van een minimaal deel van deze goudreserves te rechtvaardigen. Volgens berekeningen van de ngo Jubilee Debt Campaign zou de kwijtschelding van schulden aan het IMF en de Wereldbank door landen die in aanmerking komen voor het DSSI-initiatief tussen oktober 2020 en december 2021 gemakkelijk gefinancierd kunnen worden met de opbrengst uit de verkoop van slechts 6,7% van het goud dat in handen is van het IMF. Dit zou tot 8,2 miljard US dollar opleveren voor de landen die in aanmerking komen voor het DSSI. Als dit onmiddellijk zou gebeuren, zou het IMF nog 164,5 miljard US dollar aan reserves hebben.³¹

Een tweede optie is om **speciale trekkingsrechten** (SDR's - 'special drawing rights')³² te gebruiken om de kosten van een multilaterale schuldkwijtschelding te dekken. Een nieuwe SDR-uitgifte van 1000 miljard US dollar zou de kwijtschelding kunnen financieren van alle multilaterale schuldbetalingen door landen die van oktober 2020 tot december 2024 in aanmerking komen voor het DSSI-initiatief (69,6 miljard dollar).³³ Bovendien maakt een nieuwe uitgifte van SDR's het mogelijk voor landen om hun reserves te vergroten en hun economieën te stabiliseren en zo de sociaaleconomische gevolgen van de pandemie te beperken. Een nieuwe uitgifte van SDR's zou ook moeten toelaten dat geïndustrialiseerde landen de aan hen toegewezen SDR's vrijwillig kunnen afstaan aan ontwikkelingslanden die dit nodig hebben.³⁴ Het voordeel van de toekenning van SDR's is dat het de schuld niet verder doet toenemen en voor niemand een economisch verlies betekent.

Een derde mogelijkheid is om een deel van de **winst** te gebruiken die de multilaterale ontwikkelingsbanken en het IMF opbouwden op verstrekte leningen. Deze winsten bestaan uit rente³⁵ en bepaalde commissies betaald door debiteurlanden. Zelfs voor concessionele³⁶ leningen aan de laagste inkomenslanden (IDA-landen), rekent de Wereldbank 0,75% provisie aan op de waarde van de lening³⁷. Ook de rentetarieven zijn verre van laag: naargelang de categorie van het land variëren ze tussen 2,5 en 7,5%.

Een combinatie van bovenstaande verschillende opties zou een multilaterale schuldsverlichting grotendeels kunnen dekken en zo een groot aantal landen kunnen helpen (niet alleen lage inkomenslanden), zoals het geval was met het MDRI-initiatief. Er bestaan technische en realistische oplossingen. Wat ontbreekt, is de politieke wil. België heeft dan ook een belangrijke rol te spelen door deze voorstellen te steunen tijdens de komende IMF- en Wereldbankbijeenkomsten in april 2021. In

³¹https://jubileedebt.org.uk/wp-content/uploads/2020/10/IMF-and-World-Bank-debt-cancellation_10.20.pdf

³² Het gaat om een vorm van monetaire reservemunt die door het IMF wordt uitgegeven en aan al zijn leden wordt toegekend op basis van hun aandeel bij het IMF. Een speciale toewijzing van SDR's zou het mogelijk maken om de deviezenreserves van landen op deze basis te vergroten. Het gaat dus niet om leningen door het IMF en hoeven ook niet te worden terugbetaald. Ze vormen ook geen geldoverdracht van het IMF (ze kunnen niet rechtstreeks worden gebruikt om goederen en diensten te kopen). Ze gaan rechtstreeks naar de centrale bank van elk land. Landen in het Zuiden kunnen beslissen om een deel ervan te verkopen (er zijn limieten gekoppeld aan de SDR-rente) aan een land met grotere deviezenreserves (meestal zijn dit rijkere landen) in ruil voor één van de gekoppelde valuta's, zoals de Amerikaanse dollar, het Britse pond, de euro, de yen of de renminbi. Het IMF kan de rijkere landen hiertoe dwingen.

³³https://jubileedebt.org.uk/wp-content/uploads/2020/10/IMF-and-World-Bank-debt-cancellation_10.20.pdf

³⁴Dit voorstel wordt met name gesteund door de Kameroense econoom Vera Songwe, ondersecretaris-generaal van de Verenigde Naties en uitvoerend secretaris van de Economische Commissie voor Afrika van de Verenigde Naties. <https://www.ft.com/content/71c9644b-ba39-458d-9649-e48b6a95dc7a>

³⁵Bijvoorbeeld, de terugbetaling van interesten alleen vertegenwoordigt 22,5% van de multilaterale schuldaflossingen in 2021. <https://databank.worldbank.org/source/international-debt-statistics#>

³⁶Dit zijn leningen die tegen een lagere rente worden verstrekt dan het marktconforme niveau.

³⁷Zie https://ida.worldbank.org/sites/default/files/pdfs/ida_terms_effective_10.1.2020.pdf geraadpleegd op 27 november 2020. De rentetarieven (de commissie van 0,75% inbegrepen) variëren dan tussen 2,75% en 7,5%.

afwachting van de uitvoering van meer omvattende multilaterale schuldverlichting, is het cruciaal dat België minstens pleit voor de onmiddellijke en onvoorwaardelijke opschorting van de aflossing van de multilaterale schulden in 2021.

3. WAT MOET BELGIË BEPLEITEN OP EUROPESE EN INTERNATIONALE FORA?

Gezien de urgentie van de situatie moet België tijdens de komende *Spring Meetings* van het IMF en de Wereldbank van 9 tot 11 april 2021 pleiten voor een onmiddellijk moratorium van de multilaterale schuldbetalingen. Dit geeft de nodige tijd om te onderzoeken welke schuldvorderingen onhoudbaar zijn en die kwijt te schelden. Bovendien mag een schuldkwijtschelding niet afhankelijk gemaakt worden van een bezuinigings- en privatiseringsbeleid, gezien de schadelijke effecten hiervan voor de bevolking van de betrokken debiteurlanden.

België moet pleiten voor een nieuwe benadering van schuldhoudbaarheid, gericht op de mensenrechten en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). Als de terugbetaling van schulden landen verhindert hun verplichtingen na te komen op het vlak van de bescherming van de mensenrechten en het bereiken van SDGs, moeten deze schulden als onhoudbaar beschouwd worden.

België zou de voorstellen van de UNCTAD moeten steunen door te pleiten voor aanzienlijke schuldkwijtscheldingen en voor de oprichting van een "Internationale Schuldautoriteit voor Ontwikkelingslanden", een onafhankelijk multilateraal mechanisme voor schulderstructurering onder toezicht van de VN. Deze onafhankelijke instantie mag geen economische voorwaarden opleggen die de kwetsbaarheid van landen voor externe crisissen vergroten. Ze kan wel de voorwaarden op het vlak van transparantie versterken, zodat het maatschappelijk middenveld in de debiteurlanden toezicht kan houden op het gebruik van de middelen en de daadwerkelijke toewijzing ervan aan de behoeften van getroffen bevolkingsgroepen.

België moet ten slotte pleiten voor de herziening van de bestaande programma's binnen het IMF en de Wereldbank om ervoor te zorgen dat de macro-economische voorwaarden die de politieke manoeuvreerruimte van landen beperken, niet meer worden opgelegd.

Gezien zijn gewicht in een aantal multilaterale instellingen, zou een proactieve houding van België positieve impact hebben voor de bevolking van landen in het Globale Zuiden. Het zou ook kunnen bijdragen aan het erkennen van het structurele probleem van schuldopbouw dat aangepakt moet worden via schuldkwijtschelding en een radicale hervorming van de huidige internationale financiële architectuur die, volgens uitspraken van de voorzitter van de Wereldbank, "in het voordeel is van de rijke landen en de crediteurlanden."³⁸

³⁸ <https://www.worldbank.org/en/news/speech/2020/10/16/remarks-by-world-bank-group-president-david-malpass-to-the-annual-meetings-2020-development-committee>